

Narrativ medicin

Anders Juhl Rasmussen
Ph.d., Lektor i narrativ medicin, Forskningsleder
Institut for Kulturvidenskaber
Syddansk Universitet

Narrativ medicin på SDU

Undervisning

Obligatorisk kursus på medicinuuddannelsens 1. år (siden 2017).

Valgfag på de sundhedsfaglige kandidatuddannelser (siden 2016).

Nationalt efteruddannelseskursus for almen praktiserende læger (fra 2020).

Valgfag på masteruddannelsen i rehabilitering (fra 2020).

Humaniora

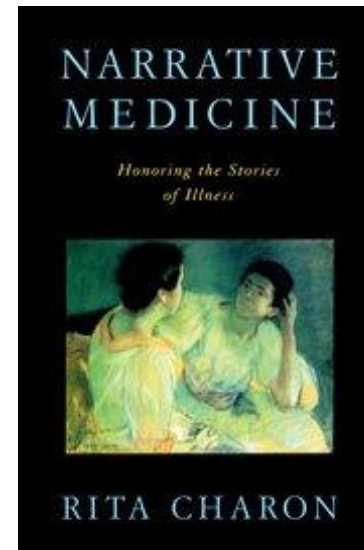
Medicin

Satsningsområde på SDU: *Human Health*, 2018-2022

Medicinsk humaniora

Rita Charon: Narrative Medicine

”En rent videnskabelig kompetent medicin kan ikke hjælpe en patient med at acceptere tabet af helbred og finde mening i sygdom og død. Ved siden af deres forøgede videnskabelige ekspertise må læger tilegne sig en ekspertise i **at lytte til deres patienter**, til at **forstå så godt som overhovedet muligt sygdommens prøvelse**, til at **respektere betydningen i den enkelte sygdomsfortælling** og derigennem lade sig bevæge af denne fortælling til at handle sammen med og på patientens vegne.” (Charon 2006, 3, min oversættelse)

At udvide sin empati gennem læsning

George Eliot: “Den største rigdom, som vi kan takke kunstneren for, hvad enten det er en kunstmaler, digter eller romanforfatter, er udvidelsen af vores sympati med andre mennesker.” (1856)

Rishi Goyal: “Ved at læse og diskutere forskellige stemmer udvider vi vores sympatier – eller empati, om man vil. På en måde er romanen som genre et virtual reality-apparat, der gør os i stand til at træde direkte ind i en andens bevidsthed. ” (Juhl Rasmussen 2017, 37)

Evidens for korrelationen mellem læsning af skønlitteratur og graden af empati?

David Comer Kidd og Emanuele Castano:
“Reading Literary Fiction Improves Theory of Mind” (*Science*, 2013)

Scienceexpress

Report

Reading Literary Fiction Improves Theory of Mind

David Comer Kidd* and Emanuele Castano*

The New School for Social Research, 80 Fifth Avenue, New York, NY 10011, USA.

*Corresponding author. E-mail: kidd305@newschool.edu (D.C.K.); castano@newschool.edu (E.C.)

Understanding others' mental states is a crucial skill that enables the complex social relationships that characterize human societies. Yet little research has investigated what fosters this skill, which is known as Theory of Mind (ToM), in adults. We present five experiments showing that reading literary fiction led to better performance on tests of affective ToM (experiments 1 to 5) and cognitive ToM (experiments 4 and 5) compared with reading nonfiction (experiments 1), popular fiction (experiments 2 to 5), or nothing at all (experiments 2 and 5). Specifically, these results show that reading literary fiction temporarily enhances ToM. More broadly, they suggest that ToM may be influenced by engagement with works of art.

The capacity to identify and understand others' subjective states is one of the most stunning products of human evolution. It allows successful navigation of complex social relationships and helps to support the empathic responses that maintain them (1–5). Deficits in this set of abilities, commonly referred to as Theory of Mind (ToM), are associated with psychopathologies marked by interpersonal difficulties (6–8). Even when the ability is intact, disengagement of ToM has been linked to the breakdown of positive interpersonal and intergroup relationships (9).

Researchers have distinguished between affective ToM (the ability to detect and understand others' emotions) and cognitive ToM (the inference and representation of others' beliefs and intentions) (7, 8). The affective component of ToM, in particular, is linked to empathy (positively) and antisocial behavior (negatively) (7, 8). It is thus not surpris-

Although readerly texts, such as most popular genre fiction, are intended to entertain their mostly passive readers, writerly, or literary, texts engage their readers creatively as writers. Similarly, Mikhail Bakhtin (19) defined literary fiction as polyphonic and proposed that readers of literary fiction must contribute their own to a cacophony of voices. The absence of a single authorial perspective prompts readers to enter a vibrant discourse with the author and her characters.

Bruner (20), like Barthes and Bakhtin, has proposed that literature engages readers in a discourse that forces them to fill in gaps and search “for meanings among a spectrum of possible meanings” (p. 25). Bruner argues that to elicit this writerly stance, literary fiction triggers presupposition (a focus on implicit meanings), subjectification

[depicting reality “through the filter of the consciousness of protagonists in the story” (p. 25)], and multiple perspectives (perceiving the world simultaneously from different viewpoints). These features mimic those of ToM.

Our contention is that literary fiction, which we consider to be both writerly and polyphonic, uniquely engages the psychological processes needed to gain access to characters' subjective experiences. Just as in real life, the worlds of literary fiction are replete with complicated individuals whose inner lives are rarely easily discerned but warrant exploration. The worlds of fiction, though, pose fewer risks than the real world, and they present opportunities to consider the experiences of others without facing the potentially threatening consequences of that engagement. More critically, whereas many of our mundane social experiences

www.sciencemag.org on October 4, 2013

”Reading the Mind in the Eyes” test

I alt 25 lignende fotos

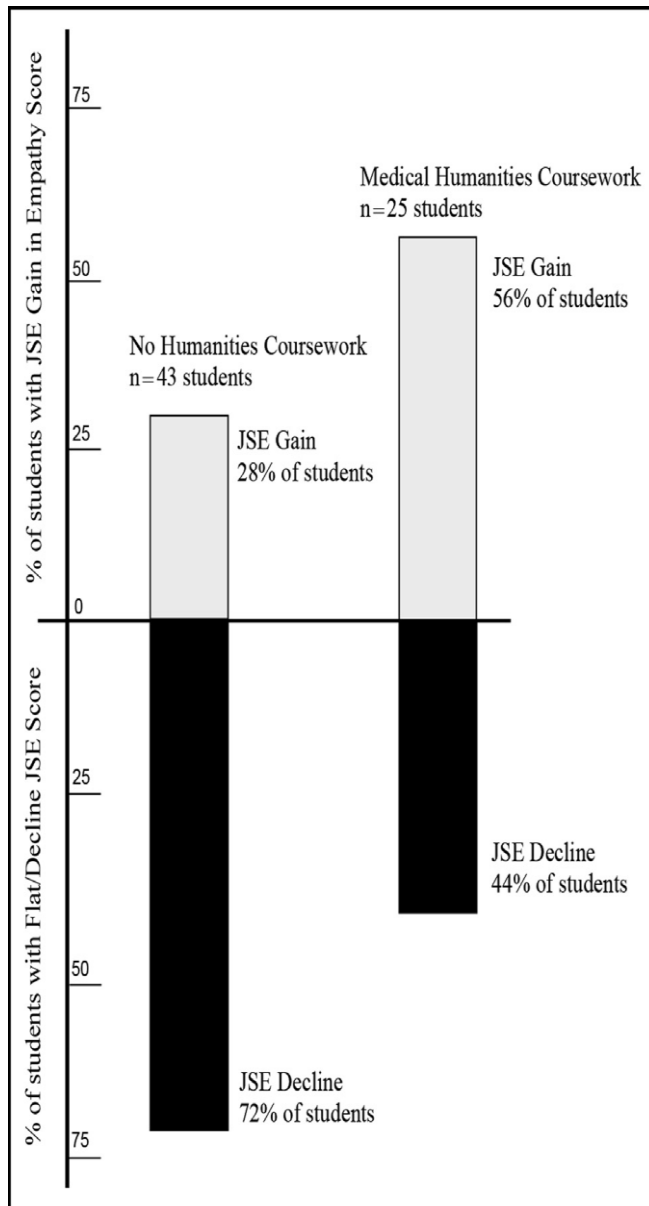
playful

comforting (Opmuntrende)

irritated

bored

“Medical Humanities Coursework Is Associated with Greater Measured Empathy in Medical Students”

Jeremy Graham, DO, MA, Lauren M. Benson, MD, Judy Swanson, MD, Darryl Potyk, MD, Kenn Daratha, PhD, Ken Roberts, PhD.

The American Journal of Medicine, Vol 129, No 12, December 2016

Måling med afsæt i **Jefferson-skalaen** for selv-oplevet empati blandt medicinstuderende:

Angivelse af navn, alder, køn og hvilket specialeområde, det påtænkes at studere.

- Jeg mener ikke, at en forståelse for patientens livshistorie spiller en rolle for diagnosticering og behandling af sygdom.
- Jeg mener, at empati er en vigtig terapeutisk faktor i medicinsk behandling.

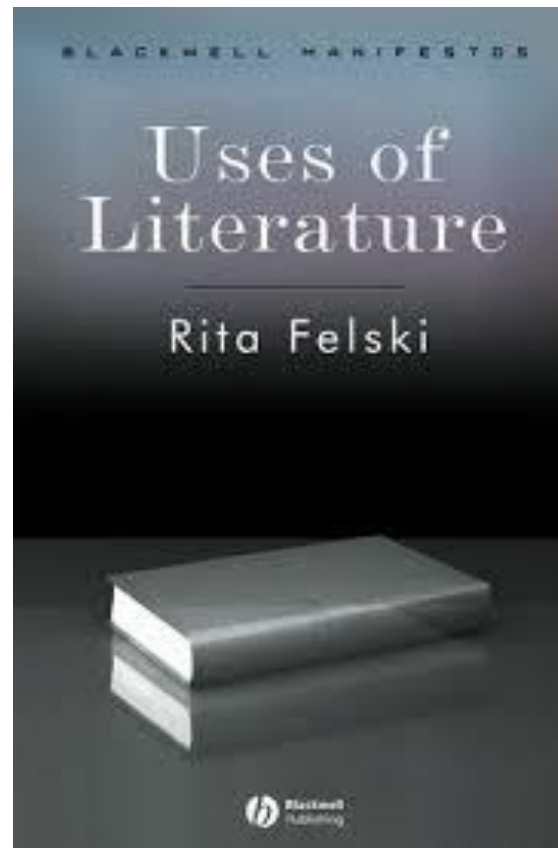
I alt 20 lignende spørgsmål formuleret henholdsvis negativt og positivt.

Besvares alle på en skala fra 1, stærkt uenig, til 5, stærkt enig.

Rita Felski: Niels Bohr-professor på SDU Grundforskningsfonden

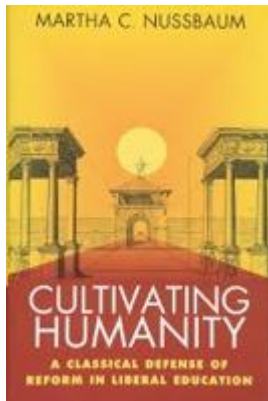
1. Recognition
2. Knowledge
3. Enchantment
4. Shock

Positionerne

- Utilitarisme

Litteratur er nyttig, fordi den fremmer bl.a. empati og moral.

‘Uses of Literature’

> Litteratur kan have gavnlige virkninger, fx fremme en bedre forståelse af én selv og andre, om end det kan være svært at måle disse virkninger.

- Æsteticisme

Litteratur er skøn, men unyttig og kun derfor værdifuld.

Principperne i narrativ medicin

Lydhørhed [Attention]

- Hvad er det for en sygdomsfortælling, jeg hører fra patienten?

Repræsentation [Representation]

- Hvordan skal jeg gengive det hørte, så det journaliseres mest præcist?

Samhørighed [Affiliation]

- Hvordan skal jeg handle sammen med og på vegne af patienten?

Hypotesen

En **narrativ kompetence** [narrative competence] i at lytte opmærksomt til og hjælpe patienten med at forstå dennes fortælling om sygdom og lidelse trænes gennem øvelse i at aflæse og genskabe æstetiske narrativer som fx skønlitteratur.

Metoderne

Opnåelsen af en narrativ kompetence går gennem **nærlæsning** [close reading] af disse narrativer og en spontan, **kreativ skrivning** [creative writing] i umiddelbar forlængelse heraf.

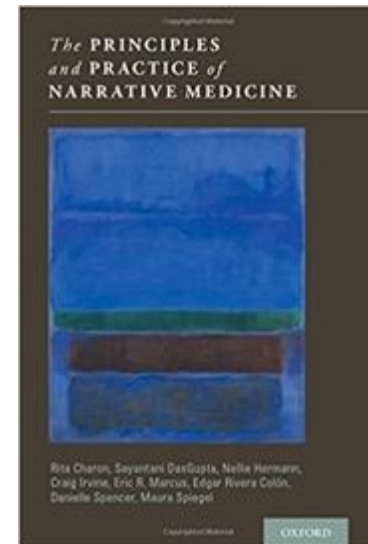
Nærlæsning og kreativ skrivning er ideelt set led i en og samme (selv)refleksive proces.

Hvorfor nærlæsning?

Rita Charon:

”If close reading helps persons to discover things they would not otherwise have noticed, perhaps it might help clinicians to notice what their patients try to tell them.

(The Principles and Practice of Narrative Medicine, 2017, s. 164-65)

Pia Tafdrup

– I slår mig vel ikke ihjel?
siger min far.
Sammen med min bror venter jeg
på min mor og søster
bag trykbølgens sekunder.
Min far sidder i kraterets stol,
stenkold.
Jeg har løftet hans fødder op
på mine knæ,
forsøger med mine hænder
at gnide dem varme
under hospitalets tyndslidte sokker.
Vi ser på hinanden,
min ti år yngre bror og jeg.
Knastør stilhed.
Hvad er der at sige til den replik,
der borer sig vej
fra tågede atmosfærer?
Min far er iført hospitalets
kemisk hvide tøj.

Min brors øjne
er blå, blå.
Og siden fyldt af tårer:
Totalt nyresvigt kombineret
med så godt som
total glemsel
giver et astronomisk regnestykke,
der ikke lover de bedste udsigter.
Skal vi følge min fars vilje
fra et stolt øjeblik?
Undlade livsforlængende behandling?
– Det er ikke svært, hævder lægen,
han har allerede besluttet for jer.
Hvert år bar min fars marker nye sten,
faldet fra himlen
eller skudt op af jorden
som planløst spredte blomster.
Vi forsøger at lytte,
vælger så at følge min fars ønske
fra for længe siden –
men er det ikke at slå ham ihjel?

Nærlæsning som systematisk metode

Stemme: Hvem taler i teksten?

Tid: Hvordan opleves tiden?

Rum: Hvordan opleves rummet?

Metafor: Hvilke metaforer benyttes i teksten?

Refleksionsspørgsmål: Etisk dilemma

Hvilken status har et erklæret ønske om ikke at modtage livsforlængende behandling, når det er fremsat "i et stort øjeblik" og "fra for længe siden"?

Er det overhovedet realistisk, at faren kan sige "I slår mig vel ikke ihjel", når han er "så godt som total" dement?

Hvordan kan det ikke at ønske "livsforlængende behandling" opleves som svarende til at "slå" sin egen far "ihjel" (passiv dødshjælp)?

Udviser lægen passende empati for de pårørendes situation, sådan som det beskrives i digtet? Er han loyal over for patientens ønske?

Kreativ skrivning

- Skriv om det "stolte øjeblik" i farens liv.

Varighed: 5-7 min.

Forskningsprojekt: “Kreative skriveværksteder for alvorligt, kronisk syge”

Formål

Målet er gennem **kreativ skrivning** faciliteret af forfattere med erfaring som undervisere at træne evnen hos mennesker med bl.a. livstruende kræftsygdom og kronisk alkoholafhængighed til at styrke håb, mod og glæde ved livet, se mere her:

https://www.sdu.dk/da/om_sdu/institutter_centre/ikv/forskning/forskningsprojekter/kreative_skrivevaerksteder

Forskningsgruppe

- Anders Juhl Rasmussen, Lektor i narrativ medicin, Institut for Kulturvidenskaber, HUM.
- Helle Ploug Hansen, Professor i humanistisk rehabiliteringsforskning, IST, Forskningsenheden for Almen Praksis, SUND.
- Anette Søgaard Nielsen, Projektdirektør, Lektor på Forskningsenheden for Klinisk Alkoholforskning, SUND.

Nordic Network for Narratives in Medicine

NNM is funded by grants from SDU, 2017 and 2019.

NNM is a forum for the exchange and interaction of research, teaching and practices within the interdisciplinary field of literature, philosophy and medicine in the Nordic countries, see:

https://www.sdu.dk/en/om_sdu/institutter_centre/ikv/forskning/forskningsprojekter/nnm

Steering committee:

Hilde Bondevik, Professor, University of Oslo (NO)

Jeanette Bresson Ladegaard Knox, Associate Professor, University of Copenhagen (DK)

Katarina Bernhardsson, Associate Professor, Lund University (SE)

Network coordinator:

Anders Juhl Rasmussen, Assistant Professor, University of Southern Denmark (DK)

Tak for opmærksomheden

